

Cultura șantierului

arh. Șerban Țigănaș, președintele Ordinului Arhitecților din România

Șantierul face parte din construire, este de fapt construirea însăși. Orice construcție nouă sau transformare a uneia vechi trece prin starea de șantier. Uneori șantierele durează mai mulți ani, altele chiar mai multe zeci de ani, dacă e vorba de catedrale, sau dacă sunt întrerupte sau abandonate. Șantierele de restaurare pot dura foarte mult, iar la sfârșit, la scurt timp după terminare, pot reîncepe din nou, datorită naturii perisabile a construcțiilor, dimensiunilor și mediului în care se află. În perioada marelui boom imobiliar erau șantiere pe fiecare stradă, pe câmpuri, departe de infrastructură, peste tot. Aproape că șantierul era starea de normalitate, vorbim de construirea și transformarea și nu arhitectura finalizată. Dacă ne interesează construirea trebuie să vorbim despre șantiere. Ele nu pot fi ignorate, nu pot fi minimalizate ca impact în viața oamenilor și voi încerca să aduc în discuție nevoia de a consolida o cultură specifică șantierelelor, o cultură pe care încă nu o avem.

Șantierul deranjează

Poate cea mai evidentă, prima și cea mai discutabilă caracteristică a șantierului este cea legată de neplăcerile pe care le poate provoca întregii comunități, mai ales în zonele dens construite. Șantierul poate presupune disfuncții temporare de trafic, ocuparea unor suprafețe cu alte destinații, afectarea desfășurării locuirii sau a altor activități pentru vecini. Șantierul mai

înseamnă noxe, praf, gălăgie, noroi și nu în ultimul rând, în anumite situații, șantierul influențează microstructura societății dintr-un anumit loc pentru o vreme. Oamenii din magazine și restaurante în pauza de masă, locuitorii barărilor de organizare temporară și altele. Când cineva începe un șantier, uneori, de prea puține ori, apar mesaje prin care cei posibil afectați primesc informații despre investiție și mai ales scuzele pe care le merită pentru deranjul produs. Nu cumva acest lucru ar trebui să fie obligatoriu? Nu cumva panoul de șantier obligatoriu, prin care se dovedește că lucrările sunt autorizate, se anunță perioada lucrărilor, care de cele mai multe ori nu corespunde cu realitatea și datele contractorului și designerilor, nu e suficient? Panoul acesta, de foarte multe ori, este mic și pus astfel încât nimeni nu îl poate citi din spațiul public, dar el există, legea fiind respectată. Are informații incomplete, neclare și trimiteri la firme și nu la persoane responsabile. Cred că vizibilitatea acestui panou trebuie asigurată, acesta fiind primul criteriu de valabilitate. Apoi el ar trebui să prezinte numele persoanei responsabile cu șantierul respectiv, al șefului de șantier sau de punct de lucru, care trebuie să fie și interfața cu publicul. Un om și un număr de telefon la care trebuie să răspundă. Mai este important ca pe lângă nume de firme, de multe ori irelevante, impersonale și care pot dispărea și înceta să mai existe chiar în timpul

„Este necesară o lege a șantierelelor, cu obligații, responsabilități, clasificări, stimulente și oportunități, care să facă din ceea ce e de prea multe ori respingător și deranjant un spectacol al rigorii și calității, încrederii și civilizației!”
arh. Șerban Țigănaș

lucrărilor, panoul de șantier trebuie să prezinte numele arhitectului care semnează și deci răspunde de lucrare conform legii. Asta înseamnă că oricine va ști către cine să își îndrepte admirația sau dimpotrivă, nemulțumirile, dacă ceea ce apare prin eforturile constructorilor o merită. Mai mult, să fi făcut ca arhitect un proiect înseamnă să devii interesat și responsabil de transpunerea lui și această vizibilitate ar contribui presând conștiința, la manifestarea ei responsabilă. O primă concluzie pe care o propun este modernizarea interfeței de comunicare, de informare a panoului de șantier. Termenul de execuție ar trebui actualizat dacă e cazul, legal, bineînțeles, pentru a nu mai permite activități în șantier pentru care autorizația nu mai e valabilă. Ar mai trebui să existe o conexiune cu locul, de preferință virtual, pentru că tehnologiile permit, astfel încât oricine să poată consulta proiectul în conținutul său, integral și nu numai o față sau o perspectivă frumoasă, mică și tot atât de ireală, care se prezintă de obicei.

Șantierul costă

Organizarea de șantier este foarte importantă, mai ales în cazurile în care spațiul este limitat și vecinătățile apropiate. Planul organizării de șantier se autorizează, dar realitatea nu îl confirmă de cele mai multe ori. Împrejurările nu se realizează conform planului autorizat, materialele se depozitează altundeva, mașinile staționează în alte locuri decât cele indicate și peste toate, zona poate căpăta pe lângă

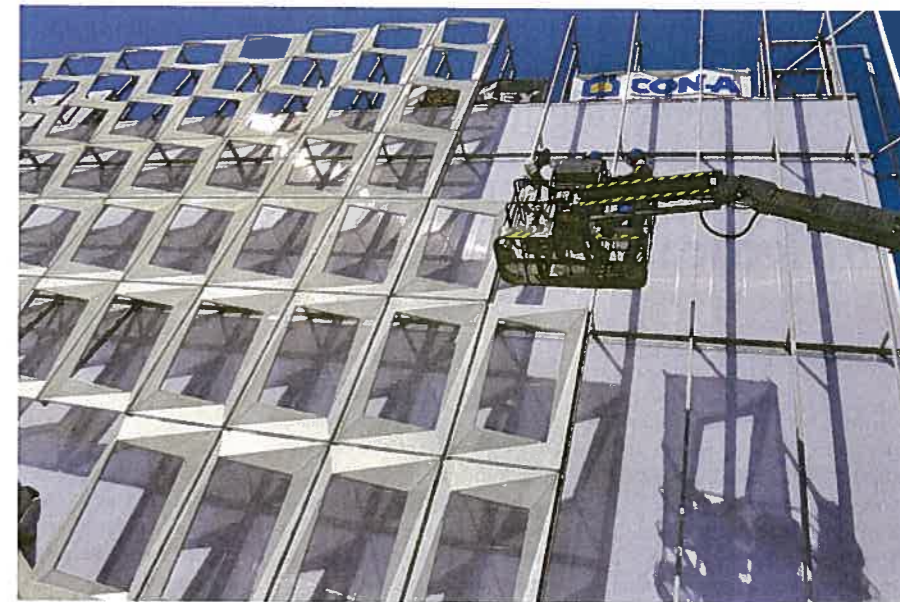
sunetele motoarelor, aparatelor de tăiat, metalului ciocănit, cofrajelor lovite și accente ale culturii oamenilor care lucrează, cu muzică foarte tare de la radio, care să facă viața mai frumoasă, cu strigăte și apelative, admonestări și indicații, în limbaj de șantier, pentru că oamenii lucrează împreună. Costurile șantierului diminuează profitul constructorului sau cresc costul pentru investitor, deci trebuie reduse. Asta e clar, dar care e pragul? Acest plan de organizare autorizat ar trebui să regleze acest lucru și de aceea cred că e o piesă care trebuie să fie și ea vizibilă și disponibilă pe șantier și nu numai formală. Pe durata șantierului constructorul este practic și legal responsabil de tot ceea ce se întâmplă acolo. În Japonia toate șantierele au împrejurimi opace mai înalte de 3 metri, albe imaculate, pentru a obliga la curățenie și a separa vizual complet lumea din afară de cea dinăuntru. Oamenii cu căști și mănuși albe dirijează circulația la intrări și ieșiri, zîmbind pietonilor și rugându-i să aștepte când trebuie să manevreze o betonieră. Obligativ, costuri incluse. În alte țări, în zone dense de oraș se construiește numai prefabricat, adică prin asamblare, astfel încât să nu fie ocupate spațiile limitate existente. E o condiție impusă de locul respectiv.

Șantierul e parte din viața cotidiană

Obiectivul care trebuie să îl aibă un șantier este să tulbure cât mai puțin viața de zi cu zi. De aceea anumite operațiuni trebuie făcute fie la ore la care a scăzut activitatea sau chiar noaptea, iar altele, din contră, atunci când, prin natura lor, nu deranjează datorită zgomotului. Dacă e sărbătoare ce se întâmplă? E la discreția constructorului dacă se lucrează sau nu, pentru că e de respectat un termen, sau e obligatoriu să nu lucrezi, pentru că ai putea deranja pe cineva care se odihnește, sărbătorește, profită de o situație a întregii comunități? Cred că trebuie și așa pusă problema. Cultura șantierului trebuie să avanseze prin cultura dialogului între comunitate prin reprezentanții ei și constructor. Suportul legal și bunele practici, acel „așa se face”, așa trebuie făcut, așa am văzut că e bine și trebuie respectat și aici, contează. Cele mai deranjante sunt șantierele care afectează spațiul public și ele trebuie tratate cu maximă grijă, cu anunțuri, marcaje, împrejurimi, dotări temporare de protecție, orar de lucru și mai ales termene fixe fără pauzele dintre intervențiile celor care lucrează la rețelele edilitare și ale celor care refac calea de circulație și marcajele. La noi, din păcate, asistăm la lucrări deschise și abandonate, la pauze imense, ceea ce mă face să consider că felul în care sunt realizate contractele pentru aceste lucrări nu urmărește suficient de bine interesul public. Un alt argument pentru o cultură specifică.

Șantierul are reguli

De la cele mai elementare reguli care țin de condițiile de muncă, de siguranță și sănătate și multe altele. Ce se întâmplă dacă nu se respectă aceste reguli? Ce se întâmplă la șantierele de mici dimensiuni, domestice, unde poate ar trebui

Sala Multifuncțională de Sport, Cluj Napoca o investiție a Primăriei și Consiliului local Cluj Napoca. Arhitectură Dico și Țigănaș. Structură Plan 31. Instalații Instal Data Proiect, antreprenor general Con-A (foto Traian Nechita)

altfel de reguli, adaptate condițiilor respective? Aprofunda aceste reguli, a găsi condițiile specifice pentru fiecare caz și a face ca șantierele românești să aibă ceea ce vedem că au în lumea mai civilizată e extrem de important pentru calitatea vieții oamenilor. Apare ideea unei legi a șantierelelor, care din punctul meu de vedere ar avea sens, fiind mult mai multe probleme în joc decât doar cele care fac parte ca articole din legile existente. Există o directivă europeană dedicată siturilor temporare, adică referitoare la șantiere, care poate fi punctul de pornire.

Șantierul e periculos

Accidentele de pe șantier trebuie evitate. Am văzut constructori mari care așeau pe panouri vizibile informații de tipul: pe acest șantier nu a fost niciun accident de ...x zile. Poate ar trebui să fie o obligație și să fie corect transmisă informația, iar în caz de accident constructorul să afișeze, cu efectele care se răsfrâng asupra lui, faptul că au fost accidente. Ca arhitect pot să vă spun că pe șantierele românești, mai ales pe cele de dimensiuni nu prea mari, portul echipamentelor de protecție nu e foarte la modă, iar amenajările temporare de siguranță nici atât. Aici, în legătură cu viața oamenilor nu trebuie toleranță ci severitate, formându-se astfel o cultură.

Șantierul durează

Nu este indiferent cât durează. O autorizație de construire ar trebui să fie și o promisiune și o garanție că se respectă termenul și deranjul dispăre la data așteptată. Dar ce se întâmplă dacă nu se respectă termenul? Nimic. Nimeni nu plătește despăgubiri nimănui, impozitele pe construcție nu se percep pentru că nu a fost recepționată, imaginea neterminată și pericolele unei construcții parțial executate rămân. O nouă

prevădere legală care să descurajeze încălcarea termenelor sau chiar să stimuleze respectarea lor premiind încadrarea în termen ar putea fi interesantă.

Șantierul are frumusețea lui

Multe construcții își arată calitățile încă din fazele de execuție. Structurile bine concepute și realizate sunt frumoase, ordinea și metodică organizării denotă calități ale constructorilor care creează încredere și anticipează calitatea arhitecturii viitoare. Un șantier dezordonat este descurajant și respingător, unul bine organizat este corect, optimist și chiar atrăgător. El vorbește despre performanțele oamenilor și despre progres, fiind mult mai ușor de acceptat. Toate acestea sunt motive în plus pentru interesul public de a avea șantiere de calitate. În plus, există multe țări în care publicitatea stradală, reclamele outdoor, nu sunt permise pe construcții și mai ales în zonele istorice, cu caracter arhitectural puternic. Șantierele pot absorbi însă multă comunicare de acest tip, fiind stimulată protecția cu mari suprafețe care pot fi ele însele suport publicitar. Este de interes reglementarea în acest sens, care ar putea produce venituri utile pentru a acoperi costurile respectării exigențelor unei bune organizări de șantier.

Toate acestea și poate altele justifică ipoteza dezvoltată în acest articol și anume a necesității unei culturi mai avansate a șantierului, o creștere a calității spațiului public prin felul în care sunt organizate aceste activități temporare, complexe, dar mereu prezente în cadrul dezvoltării. Pentru acest scop reafirm propunerea de apariție a unei legi a șantierelelor, cu obligații, responsabilități, clasificări, stimulente și oportunități, care să facă din ceea ce e de prea multe ori respingător și deranjant un spectacol al rigorii și calității, încrederii și civilizației. ■

